JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
PHILIPPE LÉGER
4 päivänä toukokuuta 1999 *

1. Yhteisöjen tuomioistuimelle esittämillään kysymyksillä Arbeidshof te Antwerpen (Belgia) pyytää sitä täsmentämään asiassa Van Munster annetun tuomion [1] soveltamisalaa. Mainitussa tuomiossa kysymyksessä olivat yhteisön kansalaisten, joihin sovelletaan Belgian ja Alankomaiden eläkelainsäädäntöä, eläkeoikeuksiensa osalta työssäkäymättömän puolisonsa vuoksi kokemat vaikeudet.

Asiassa sovellettava lainsäädäntö

Belgian lainsäädäntö

2. Vanhuuseläkeoikeus määräytyy 20.7.1990 annetun Belgian lain [2] 3 §:n 1 momentin mukaan arvioitujen, kalenterivuodessa ansaittujen bruttotulojen osan perusteella. Näistä tuloista otetaan huomioon 75 prosenttia, jos työntekijän puoliso on lakannut harjoittamasta ansiotoimintaa eikä saa mitään vanhuuseläkettä tai vastaavaa etuutta (perheelliseen sovellettava prosenttiosuus) ja muissa tapauksissa 60 prosenttia (perheettömään sovellettava prosenttiosuus).

3. Näistä periaatteista poiketen saman lain 3 §:n 8 momentissa säädetään, että kun puoliso saa vanhuuseläkettä — tai vastaavaa etuutta —, jonka määrä on pienempi kuin toisen puolison saaman perheelliseen sovellettavan prosenttiosuuden perusteella lasketun ja perheettömään sovellettavan prosenttiosuuden perusteella lasketun vanhuuseläkkeen määrän erotus, viimeksi mainitulla puolisolla on oikeus perheelliseen sovellettavan prosenttiosuuden perusteella laskettuun vanhuuseläkkeeseen. Kuitenkin tällaisessa tapauksessa ensiksi mainitun puolison eläke tai etuus vähennetään toisen puolison eläkkeestä tai etuudesta.

Alankomaiden lainsäädäntö

4. Alankomaiden Algemene Ouderdomswetin (yleinen vanhuuseläkevakuutuslaki, jäljempänä AOW) [3] mukaan kyseisessä maassa asuva henkilö on pakollisesti vakuutettu vanhuuseläkejärjestelmässä 15-vuotiaasta 65-vuotiaaksi. Tietyissä tapauksissa AOW:n mukaan myös muut kuin kyseisessä maassa asuvat henkilöt voivat liittyä vapaaehtoisesti kyseessä olevaan järjestelmään.

* Alkuperäinen kieli: ranska.

1 — Asia C-165/91, tuomio 5.10.1994 (Kok. 1994, s. I-4661).

2 — Moniteur belge 15.8.1990.

3 — Staatsblad 1956, 281.

5. Vuoteen 1985 AOW perustui Belgian lainsäädännön tapaan periaatteeseen perheen tukemisesta. Siinä myönnettiin ainoastaan naimisissa olevalle miehelle oikeus vanhuuseläkkeeseen, jonka suuruus oli 100 prosenttia vähimmäisnettopalkasta. Puoliso sai henkilökohtaisen eläkeoikeuden — 50 prosenttia vähimmäisnettopalkasta — vasta 65 vuotta täytettyään puolisonsa kuoleman johdosta.

6. Alankomaiden lainsäätäjä muutti tätä lakia vuonna 1985 [4] taatakseen miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun direktiivin 79/7/ETY [5] mukaisesti.

7. AOW:n 1.4.1985 voimaan tulleessa versiossa myönnetään kaikille 65 vuotta täyttäneille naimisissa oleville henkilöille henkilökohtainen eläkeoikeus, joka vastaa 50:tä prosenttia vähimmäisnettopalkasta. Kun toinen puolisoista ei työskentele eikä ole vielä täyttänyt 65 vuotta, toinen puoliso saa henkilökohtaiseen eläkkeeseensä lisän, jonka suuruus on enintään 50 prosenttia vähimmäisnettopalkasta. Kun puoliso, joka ei työskentele, täyttää 65 vuotta, henkilökohtaisen vanhuuseläkkeen määrä vähennetään siitä, mitä toinen puoliso on saanut, siten että perheen kokonaistulot pysyvät muuttumattomina.

4 — 28.3.1985 annetulla lailla (Staatsblad 1985, 180).

5 — Miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen asteittaisesta toteuttamisesta sosiaaliturvaa koskevissa kysymyksissä 19 päivänä joulukuuta 1978 annettu neuvoston direktiivi 79/7/ETY (EYVL L 6, s. 24).

Yhteisön lainsäädäntö

8. Asetuksen N:o 1408/71, [6] sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä N:o 2001/83, [7] 12 artiklan 2 kohdassa säädettiin seuraavaa:

"Jäsenvaltion säännöksiä — — etuuden vähentämiseksi tapauksissa, joissa ne menevät päällekkäin muiden sosiaaliturvaetuuksien tai muun tulon kanssa, voidaan soveltaa, vaikka oikeus sellaisiin etuuksiin on saavutettu toisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti tai tällainen tulo syntyi toisen jäsenvaltion alueella. Kuitenkaan tällaista säännöstä ei sovelleta, kun se, jonka etua asia koskee, saa samanlaisia etuuksia työkyvyttömyyden, vanhuuden, kuoleman (eläkkeet) tai ammattitaudin perusteella, jotka on myönnetty 46, 50 ja 51 artiklan tai 60 artiklan 1 kohdan b alakohdan säännösten mukaisesti kahden tai useamman jäsenvaltion laitoksesta."

6 — Sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 1408/71 (EYVL L 149, s. 2).

7 — Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 sekä asetuksen (ETY) N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä annetun asetuksen (ETY) N:o 574/72 muuttamisesta ja ajan tasalle saattamisesta 2 päivänä kesäkuuta 1983 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 2001/83 (EYVL L 230, s. 6).

9. Kyseistä artiklaa on muutettu asetuksella N:o 1248/92,[8] joka tuli voimaan 1.6.1992. Siinä säädetään nyt seuraavaa:

"Jollei tässä asetuksessa toisin säädetä, etuuksien pienentämistä — — koskevia jäsenvaltion lainsäädännön säännöksiä voidaan soveltaa muiden sosiaaliturvaetuuksien ollessa päällekkäisiä tai muun tulon vuoksi, vaikka tällaiset etuudet saavutettiin toisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan tai tällainen tulo ansaittiin toisen jäsenvaltion lainsäädännön alueella."

10. Lisäksi asetuksessa N:o 1248/92 lisättiin asetukseen N:o 1408/71 46 a artikla, jossa säädetään seuraavaa:

"1. Tässä luvussa samanlaisten etuuksien päällekkäisyydellä tarkoitetaan kaikkien sellaisten työkyvyttömyys-, vanhuus- ja jälkeenjääneiden etuuksien päällekkäisyyttä, jotka on laskettu tai myönnetty saman henkilön osalta täyttyneiden vakuutus- tai asumiskausien perusteella.

2. Tässä luvussa erilaisten etuuksien päällekkäisyydellä tarkoitetaan kaikkien sellaisten etuuksien päällekkäisyyttä, joiden ei voida katsoa olevan 1 kohdan mukaan samanlaisia.

3. Seuraavia sääntöjä sovelletaan sellaisten pienentämistä — — koskevien säännösten soveltamiseen, joista säädetään jäsenvaltion lainsäädännössä työkyvyttömyys-, vanhuus- tai jälkeenjääneen etuuden ollessa päällekkäinen samanlaisen etuuden, erilaisen etuuden tai muun tulon kanssa:

— —

c) huomioon ei oteta niiden toisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan ansaittujen etuuksien määrää, jotka on myönnetty vapaaehtoisen vakuutuksen tai jatkuvan valinnaisen vakuutuksen perusteella;

— — ".

Asiassa Van Munster annettu tuomio

11. Edellä mainittu asia Van Munster koski kyseisenä aikana voimassa olleen Belgian

8 — Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 sekä asetuksen (ETY) N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä annetun asetuksen (ETY) N:o 574/72 muuttamisesta 30 päivänä huhtikuuta 1992 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 1248/92 (EYVL L 136, s. 7).

lainsäädännön [9] yhteisön oikeuden mukaisuutta.

12. Asian tosiseikat on syytä palauttaa mieliin.

13. Van Munster oli ollut palkkatyössä Belgiassa ja Alankomaissa. Hänen iältään nuorempi puolisonsa ei työskennellyt. Van Munsterin täyttäessä 65 vuotta hänelle myönnettiin belgialainen, perheelliseen sovellettavan prosenttiosuuden perusteella laskettu eläke sekä alankomaalainen eläke, jonka suuruus oli 100 prosenttia vähimmäisnettopalkasta. Kun hänen puolisonsa täytti 65 vuotta, puolisolle myönnettiin alankomaalainen henkilökohtainen vanhuuseläke, jonka suuruus oli 50 prosenttia vähimmäisnettopalkasta. Vastaavasti Van Munsterilta poistettiin hänelle siihen asti maksetun eläkkeen korotus, siten että puolisoiden kokonaistulot eivät nousseet.

14. Kuitenkin belgialaisen lainsäädännön mukaan Van Munsterin puolisolle oli alettu suorittaa vanhuuseläkettä "vastaavaa etuutta". [10] Siten belgialaiset viranomaiset vähensivät Van Munsterin eläkettä muuttaen sen perheelliseen sovellettavan prosenttiosuuden perusteella lasketusta eläkkeestä perheettömään sovellettavan prosenttiosuuden perusteella lasketuksi eläkkeeksi. Van Munster nosti tästä vähentämispäätöksestä kanteen, jonka osalta kansallinen tuomioistuin esitti yhteisöjen tuomioistuimelle kaksi ennakkoratkaisukysymystä.

15. Ensimmäinen kysymys koski Belgian lainsäädännön yhteensopivuutta yhteisön oikeuden kanssa. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi tältä osin, että Belgian lainsäädännön riidanalaisen säännöksen ei voitu sellaisenaan katsoa estävän vapaata liikkuvuutta, koska sitä sovellettiin erotuksetta kyseisen valtion ja muiden jäsenvaltioiden kansalaisiin. [11] Yhteisöjen tuomioistuin päätteli tästä, ettei tämä säännös ollut ETY:n perustamissopimuksen 48—51 artiklan vastainen. [12]

16. Toinen kysymys koski riidanalaisen säännöksen konkreettista soveltamista Van Munsterin puolisoiden kaltaiseen tilanteeseen.

17. Vedottuaan kyseisen tilanteen erityispiirteisiin [13] yhteisöjen tuomioistuin muistutti, "ettei perustamissopimuksen 48—51 artiklan tavoitetta saavuteta, jos siirtotyöläiset menettäisivät sosiaaliturvaetuuksia, joista heidän osaltaan on säädetty yhden jäsenvaltion lainsäädännössä, harjoitettuaan oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen. Tällainen seuraus voisi näet saada yhteisön työntekijän olemaan käyttämättä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, ja se merkitsisi näin estettä

9 — Kysymyksessä olivat 24.10.1967 tehdyn kuninkaan päätöksen nro 50 (sellaisena kuin se oli muutettuna 15.5.1984 annetulla lailla) 10 §:n 1 ja 4 momentti. Nämä säännökset olivat sisällöltään identtisiä 20.7.1990 annetun lain 3 §:n 1 ja 8 momentin kanssa. Kuitenkin kuninkaan päätöksen nro 50 mukaan puoliso, joka ei työskennellyt, saattoi luopua vanhuuseläkkeestä tai "vastaavasta etuudesta", jotta eläkkeellä oleva työntekijä saattoi edelleenkin saada eläkettä perheelliseen sovellettavan prosenttiosuuden perusteella laskettuna. 20.7.1990 annetussa laissa tämä mahdollisuus poistettiin.

10 — Belgian Cour de cassationin oikeuskäytännön mukaan AOW:n nojalla myönnetty vanhuuseläke on belgialaisessa lainsäädännössä tarkoitettua eläkettä "vastaava etuus" (Cass. 30.6.1980, *Rechtskundig Weekblad*, 1980—81, 2182—2186).

11 — Tuomion 19 kohta.

12 — Tuomion 20 kohta.

13 — Tuomion 22—26 kohta.

tämän vapauden käyttämiselle." [14] Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että "esillä olevassa asiassa kansallisen lainsäädännön soveltaminen siirtotyöläiseen samalla tavoin kuin paikallaan pysyviin työntekijöihin aiheuttaa arvaamattomia seurauksia, jotka eivät ole yhdenmukaisia perustamissopimuksen 48—51 artiklan tavoitteiden kanssa ja jotka liittyvät nimenomaisesti siihen seikkaan, että siirtotyöläisen eläkeoikeuksiin sovelletaan kahta eri lainsäädäntöä". [15]

18. Tämän jälkeen yhteisöjen tuomioistuin määritteli toimivaltaisille viranomaisille tällaisesta lainsäädäntöjen eroavaisuudesta aiheutuvat velvoitteet. Se korosti, että "ETY:n perustamissopimuksen 5 artiklan mukainen yhteistyövelvoite velvoittaa jäsenvaltioiden toimivaltaisia viranomaisia toteuttamaan kaikki niiden käytettävissä olevat toimenpiteet perustamissopimuksen 48 artiklan tavoitteen toteuttamiseksi" [16] ja että "tämä velvoite merkitsee sitä, että kyseiset viranomaiset varmistavat, että heidän lainsäädäntöään voidaan soveltaa siirtotyöläiseen kirjaimellisesti samalla tavoin kuin paikallaan pysyvään työntekijään, ilman että tämä soveltaminen merkitsisi siirtotyöläiselle sosiaaliturvaetuuden menettämistä saaden työntekijän olemaan käyttämättä tosiasiallisesti oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen". [17] Yhteisöjen tuomioistuin vastasi kansalliselle tuomioistuimelle aikaisempaan oikeuskäytäntöönsä vedoten, [18] että sen oli "tulkittava omaa lainsäädäntöään mahdollisimman pitkälle yhteisön oikeudesta johtuvien vaatimusten mukaisesti". [19]

19. Toiseen kysymykseen antamassaan vastauksessa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että "luokitellessaan kansallisen oikeutensa soveltamisen kannalta toisen jäsenvaltion lakisääteisen järjestelmän nojalla myönnettyä sosiaaliturvaetuutta, kansallisen tuomioistuimen on tulkittava omaa lainsäädäntöään perustamissopimuksen 48—51 artiklan tavoitteiden valossa ja vältettävä mahdollisuuksien mukaan tulkintaa, joka olisi omiaan estämään siirtotyöläistä tosiasiallisesti harjoittamasta oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen". [20]

Asian tosiseikat ja oikeudenkäynti

20. Esillä olevan asian tosiseikat ovat verrattavissa edellä mainitussa asiassa Van Munster kysymyksessä olleisiin tosiseikkoihin.

21. Engelbrecht teki palkkatyötä Belgiassa vuosina 1958—1993. Tänä ajanjaksona hän maksoi vapaaehtoisia maksuja Sociale Verzekeringsbankille (Alankomainen sosiaalivakuutuskassa, jäljempänä SVB)

14 — Tuomion 27 kohta.
15 — Tuomion 30 kohta.
16 — Tuomion 32 kohta.
17 — Tuomion 33 kohta.
18 — Asia 157/86, Murphy ym., tuomio 4.2.1988 (Kok. 1988, s. 673, 11 kohta; Kok. Ep. IX, s. 353); asia C-106/89, Marleasing, tuomio 13.11.1990 (Kok. 1990, s. I-4135, 8 kohta; Kok. Ep. X, s. 599) ja asia C-91/92, Faccini Dori, tuomio 14.7.1994 (Kok. 1994, s. I-3325, 26 kohta).
19 — Tuomion 34 kohta.
20 — Tuomiolauselman 2 kohta.

muodostaakseen AOW:n mukaisen vanhuuseläkkeen. Hänen iältään nuorempi puolisonsa ei työskennellyt.

22. Engelbrecht täytti 8.5.1993 65 vuotta.

23. Belgiassa Rijksdienst voor Pensionen (Office national belge des pensions — valtion eläkelaitos, jäljempänä ONP) myönsi hänelle 1.6.1993 alkaen vanhuuseläkkeen perheelliseen sovellettavan prosenttiosuuden perusteella laskettuna, koska hänen puolisonsa ei työskennellyt eikä saanut vanhuuseläkettä tai sitä vastaavaa etuutta.

24. Alankomaissa SVB myönsi hänelle 1.5.1993 alkaen korotetun vanhuuseläkkeen sen vuoksi, että hänen puolisonsa ei ollut vielä tuona ajankohtana täyttänyt 65 vuotta.

25. Engelbrechtin puoliso täytti 16.8.1994 65 vuotta.

26. Tämän johdosta SVB myönsi hänelle 1.8.1994 lähtien henkilökohtaisen vanhuuseläkkeen, joka laskettiin hänen Alankomaissa asumiensa ajanjaksojen sekä hänen puolisonsa ottaman vapaaehtoisen vakuutuksen perusteella. Tältä osin SVB täsmensi, että vapaaehtoinen vakuutus kattoi 88 prosenttia Engelbrechtin puolison eläkkeen määrästä. Vastaavasti SVB poisti Engelbrechtiltä hänelle siihen saakka maksetun eläkkeen korotuksen ja myönsi hänelle eläkkeen, joka vastasi määrältään hänen puolisolleen myönnettyä eläkettä. Perheen kokonaistulot eivät siten kasvaneet Engelbrechtin puolisolle näin myönnetyn eläkkeen vuoksi.

27. ONP katsoi kuitenkin, että Engelbrechtin puoliso sai belgialaisessa lainsäädännössä tarkoitettua vanhuuseläkettä "vastaavaan etuuden", ja päätti 20.10.1994 tekemällään päätöksellä vähentää Engelbrechtille myönnettyä eläkettä muuntaen sen perheelliseen sovellettavan prosenttiosuuden perusteella lasketusta eläkkeestä perheettömään sovellettavaksi prosenttiosuudeksi. Tämän seurauksena Engelbrechtin belgialainen eläke pieneni 15 prosentilla.

28. Engelbrecht valitti tästä päätöksestä Arbeidsrechtbank te Turnhoutiin. Hän väitti, että vaikka hänen puolisonsa vanhuuseläke lasketaan sekä pakollisten että vapaaehtoisten vakuutuskausien perusteella, tämän vanhuuseläkkeen olisi katsottava perustuvan kokonaisuudessaan vapaaehtoiseen vakuutukseen. Engelbrecht katsoi, että asetuksen N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1248/92 (jäljempänä muutettu asetus N:o 1408/71), 46 a artiklan 3 kohdan c alakohdan vuoksi ONP ei voi ottaa huomioon hänen puolisolleen myönnettyä vanhuuseläkettä hänen omaa eläkettään laskettaessa.

29. Arbeidsrechtbank te Turnhout ei hyväksynyt tätä väitettä sillä perusteella, että edellä mainittua 46 a artiklaa ei sovelleta esillä olevan asian kaltaiseen tilanteeseen, jossa eläke- tai vanhuusetuuksia suoritettiin kahdelle eri henkilölle. Se katsoi kuitenkin, että Engelbrechtin eläkkeen vähentäminen merkitsi työntekijöiden vapaan liikkuvuuden estettä. Viitaten erityisesti yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Van Munster antamaan tuomioon se katsoi, ettei Engelbrechtin puolison eläkettä voitu pitää belgialaisessa lainsäädännössä tarkoitettuna "vanhuuseläkkeenä" tai sitä "vastaavana etuutena". Siten se katsoi, että Engelbrechtillä on oikeus vanhuuseläkkeeseen perheelliseen sovellettavan prosenttiosuuden perusteella laskettuna.

30. ONP valitti tästä päätöksestä Arbeidshof te Antwerpeniin. Kyseinen tuomioistuin tutki niitä edellytyksiä, joissa belgialaista lainsäädäntöä voitaisiin soveltaa Engelbrechtin alankomaalaiseen eläkkeeseen.

31. Ensiksi se hylkäsi Engelbrechtin väitteen siitä, että hänen puolisonsa eläke perustuu kokonaisuudessaan vapaaehtoiseen vakuutukseen. Se katsoi näet, että ainoastaan suurin osa tästä eläkkeestä — 88 prosenttia myönnetystä määrästä — maksettiin muutetun asetuksen N:o 1408/71 46 a artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitetun "vapaaehtoisen vakuutuksen tai jatkuvan valinnaisen vakuutuksen" perusteella. Tämän jälkeen se kumosi Arbeidsrechtbankin ratkaisun ja katsoi, että kyseistä säännöstä voitiin soveltaa, kun eläke- tai vanhuusetuudet maksettiin kahdelle eri henkilölle. Se päätteli tästä, että edellä tarkoitettua osaa Engelbrechtin puolison eläkkeestä ei näin ollen voitu ottaa huomioon määriteltäessä Engelbrechtin belgialaista eläkettä.

32. Kansallisen tuomioistuimen mielestä on kuitenkin epäselvää, miten yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Van Munster annettua tuomiota sekä EY:n perustamissopimuksen 5 artiklaa (josta on muutettuna tullut EY 10 artikla), EY:n perustamissopimuksen 48 ja 49 artiklaa (joista on muutettuina tullut EY 39 ja EY 40 artikla), EY:n perustamissopimuksen 50 artiklaa (josta on muutettuna tullut EY 41 artikla) sekä EY:n perustamissopimuksen 51 artiklaa (josta on muutettuna tullut EY 42 artikla) on tulkittava pakollisen vakuutuksen mukaisten vakuutuskausien nojalla myönnetyn Engelbrechtin puolison eläkkeen osalta, mikä vastasi 12 prosenttia myönnetystä summasta.

33. Nämä epäselvyydet perustuvat olennaisesti ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen ja Belgian Cour de cassationin oikeuskäytännössä oleviin eroihin. Samankaltaisissa tapauksissa Arbeidshof te Antwerpen oli näet todennut, että Belgian lainsäädännön soveltaminen johti kysymyksessä olevien puolisoiden osalta sosiaaliturvaetuuden menettämiseen ja merkitsi siten työntekijöiden vapaan liikkuvuuden estettä. Siten se jätti lainsäädäntönsä riidanalaiset säännökset soveltamatta. Kuitenkin Belgian Cour de cassation kumosi tämän päätöksen.[21] Se katsoi, että

21 — Belgian Cour de cassationin tuomiot 13.1.1997 asiassa Office national des pensions v. Swolfs ja 10.2.1997 asiassa Bannink v. Office national des pensions (mainittu ennakkoratkaisupyynnön 16.1 kohdassa).

edellä mainitun asiassa Van Munster annetun tuomion mukaisesti riidanalaiset säännökset eivät olleet yhteisön oikeuden vastaisia. Se katsoi, että siltä osin kuin yhteisön oikeus ei sitä edellyttänyt, kansallinen tuomioistuin ei voinut jättää soveltamatta näitä säännöksiä korjatakseen vahingolliset seuraukset, joita aiheutuu kansallisten sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen puuttumisesta, vaikka se saattoikin näitä säännöksiä tulkitessaan suosia mahdollisuuksien mukaan siirtotyöläisten vapaata liikkuvuutta.

Ennakkoratkaisukysymykset

34. Arbeidshof te Antwerpen katsoo, että pääasian ratkaisu riippuu edellä mainitussa asiassa Van Munster annetun tuomion täsmällisestä sisällöstä, minkä vuoksi se

"1) pyytää yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua seuraaviin tulkintakysymyksiin edellä mainittujen määräysten sekä muiden yhteisöjen tuomioistuimen asiassa soveltuviksi katsomien säännösten tai määräysten perusteella:

Onko yhteisön oikeuden ja erityisesti 25.3.1957 tehdyn Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 5, 48 ja 51 artiklan sekä työntekijöiden vapaan liikkuvuuden periaatteen ja toimivaltaisten viranomaisten lojaalin yhteistyön periaatteen kanssa yhteensopiva sellainen kanta, jonka mukaan kansallinen tuomioistuin, joka toteaa, että sovellettava kansallinen säännös (kuten 20.7.1990 annetun Belgian lain 3 §:n 1 ja 8 momentti, joissa velvoitetaan vähentämään siirtotyöläisen perheelliseen sovellettavan prosenttiosuuden perusteella lasketun eläkkeen määrästä hänen puolisonsa eläkkeen määrä, koska puolison eläke on eläkettä vastaava etuus) velvoittaa pienentämään siirtotyöläisen eläkettä, ja katsoo, ettei tätä kansallista säännöstä ole mahdollista tulkita siten, että tulkinnalla voitaisiin poistaa työntekijöiden vapaan liikkuvuuden edistämiseksi ne odottamattomat epäedulliset seuraukset, jotka johtuvat sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen puuttumisesta, tai katsoo, että tällaisen säännöksen kyseessä olevan kaltainen soveltaminen estää työntekijöiden vapaata liikkuvuutta, ei saa jättää soveltamatta tätä Belgian lain säännöstä?

2) Lisäksi kansallinen tuomioistuin pyytää yhteisöjen tuomioistuinta tulkitsemaan asiassa C-165/91, Van Munster 5.10.1994 annetun tuomion ulottuvuutta edellä mainittujen Euroopan yhteisön oikeussääntöjen valossa ja vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

a) Onko kyseisen tuomion 21—31 kohdassa esitettyjen toista kysymystä koskevien tuomion perustelujen ymmärrettävä käsittävän 'sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen puuttumisesta johtuvat odottamattomat epäedulliset seuraukset'?

b) Onko kyseisen tuomion tuomiolauselman 2 kohtaa tulkittava tuomion perustelujen 32—34 kohdan perusteella siten, että silloin kun sovellettavaa kansallista oikeussääntöä ei voida tulkita niin, että tulkinnalla voitaisiin poistaa ne epäedulliset seuraukset, joita kyseisen oikeussäännön soveltamisesta tiettyyn tapaukseen koituisi työntekijöiden vapaalle liikkuvuudelle, kansallisen tuomioistuimen on sovellettava tätä oikeussääntöä sellaisenaan, vai onko kansallisen tuomioistuimen jätettävä se soveltamatta?

3) Kun otetaan huomioon edellä mainitun tuomion tuomiolauselman 2 kohta ja yhteisöjen tuomioistuimen muu oikeuskäytäntö, onko yhteisön oikeuden ja erityisesti perustamissopimuksen 5, 48 ja 51 artiklan kanssa yhteensopiva sellainen kanta, jonka mukaan kansallinen tuomioistuin ei voi jättää soveltamatta nimenomaisia tai pakottavia kansallisia säännöksiä niiden epäedullisten seurausten välttämiseksi,

— joita kyseisten säännösten soveltamisesta aiheutuisi siirtotyöläisille, jotka ovat käyttäneet oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen

— joita eri jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmien välisen yhteensovittamisen puuttumisesta aiheutuu?"

Alustavat huomautukset

35. Ennen näiden kysymysten käsittelemistä esitän kaksi alustavaa huomautusta.

36. Ensiksi Belgian hallitus ja ONP ovat katsoneet, että esitetyt ennakkoratkaisukysymykset ovat identtisiä edellä mainitussa asiassa Van Munster ratkaistuihin kysymyksiin nähden. Siten yhdistetyt asiat 28/62—30/62, Da Costa,[22] ilmi käyvän yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan uutta yhteisön oikeuden tulkintaa ei olisi tarpeen antaa.

37. Tämä väite ei vaikuta mielestäni perustellulta.

38. On totta, että tietyt kysymykset — nimittäin toisen kysymyksen a kohta — sattuvat yhteen edellä mainitussa asiassa Van Munster annettuun tuomioon sisältyvän arvioinnin kanssa.[23] Kuitenkin suurin osa ennakkoratkaisukysymyksistä on uusia.

39. Edellä mainitussa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että belgialaisen tuomioistuimen oli tulkittava kansallista lainsäädäntöään perustamissopimuksen 48—51 artiklan tavoitteiden valossa. Esillä olevassa asiassa kansallinen tuomioistuin

22 — Yhdistetyt asiat 28/62—30/62, tuomio 27.3.1963 (Kok. 1963, s. 59 ja 76; Kok. Ep. I, s. 173).

23 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 70 ja 71 kohta.

katsoo, ettei tällainen tulkinta ole mahdollinen. Se tiedustelee yhteisöjen tuomioistuimelta pääasian osalta, onko sen tällaisessa tapauksessa oltava soveltamatta kansallista lainsäädäntöään.

40. Tätä kysymystä ei ole ratkaistu edellä mainitussa asiassa Van Munster annetussa tuomiossa.

41. Siten katson, että yhteisön oikeuden uusi tulkinta on tarpeen.

42. Toiseksi ennakkoratkaisupyynnön perusteluista käy ilmi, että kansallinen tuomioistuin tiedusteli muutetun asetuksen N:o 1408/71 46 a artiklan tulkintaa sen selvittämiseksi, onko tätä säännöstä sovellettava Engelbrechtien puolisoiden tilanteeseen. [24]

43. Kyseisen säännöksen tulkinta on ilmeisen merkityksellinen pääasiassa annettavan ratkaisun kannalta.

44. Jos edellä mainittua 46 a artiklaa tulkitaan siten, ettei sitä voida soveltaa Engelbrechtien puolisoiden tilanteeseen, ONP voisi Engelbrechtin vanhuuseläkettä laskiessaan huomioida hänen puolisolleen myönnetyn alankomaalaisen eläkkeen kokonaisuudessaan. Tällaisessa tapauksessa Engelbrechtin puolison eläkkeen määrä olisi suurempi kuin hänen puolisonsa perheelliseen sovellettavan prosenttiosuuden perusteella lasketun eläkkeen ja perheettömään sovellettavan prosenttiosuuden perusteella lasketun eläkkeen erotus. Siten 20.7.1990 annetun lain 3 §:n 1 momentin mukaan ONP vähentää Engelbrechtin eläkettä muuntaen yksinkertaisesti perheelliseen sovellettavan prosenttiosuuden perheettömään sovellettavaksi prosenttiosuudeksi.

45. Sitä vastoin jos edellä mainittua 46 a artiklaa tulkitaan siten, että sitä sovelletaan pääasiassa kysymyksessä olevan kaltaiseen tilanteeseen, ONP ei voi kyseisen artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisesti huomioida kuin sen Engelbrechtin puolison alankomaalaisen eläkkeen osan, joka on laskettu pakollisten vakuutuskausien perusteella — toisin sanoen 12 prosenttia myönnetystä määrästä. Mikäli tämä tulkintani ei ole virheellinen, tämä osa olisi siten pienempi kuin Engelbrechtin perheelliseen sovellettavan prosenttiosuuden perusteella lasketun eläkkeen ja perheettömään sovellettavan prosenttiosuuden perusteella lasketun eläkkeen välinen erotus. Siten sovellettaessa 20.7.1990 annetun lain 3 §:n 8 momenttia Engelbrecht voi säilyttää oikeutensa perheelliseen sovellettavan prosenttiosuuden perusteella laskettuun eläkkeeseen, josta on vähennetty edellä mainittu osa hänen puolisonsa eläkkeestä (12 prosenttia myönnetystä summasta).

46. Kansallisen tuomioistuimen tekemä 46 a artiklan tulkinta muutetun asetuksen N:o 1408/71 46 a artiklasta ei vaikuta mielestäni oikealta.

24 — Ks. erityisesti ennakkoratkaisupyynnön 9—10.8 kohta.

47. Tämän vuoksi katson yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti, että tätä säännöstä on tulkittava, jotta Arbeidshof te Antwerpenille annetaan kaikki yhteisön oikeuteen liittyvät asianmukaiset seikat " — — jotka ovat tarpeen sen käsiteltävänä olevan asian ratkaisemiseksi". [25]

Vastaus ennakkoratkaisukysymyksiin

48. Aloitan tarkastelemalla kysymystä muutetun asetuksen N:o 1408/71 46 a artiklan tulkinnasta. Tämän jälkeen ennakkoratkaisukysymysten mukaisesti on määriteltävä yhtäältä, merkitseekö Engelbrechtin vanhuuseläkkeen vähentäminen estettä työntekijöiden vapaalle liikkuvuudelle ja toisaalta, onko kansallisen tuomioistuimen jätettävä soveltamatta kansallista lainsäädäntöään.

Muutetun asetuksen N:o 1408/71 46 a artikla

49. Ennakkoratkaisupyynnön perusteluista [26] käy ilmi, että Arbeidshof te Antwerpen pyrkii selvittämään, onko muutetun asetuksen N:o 1408/71 46 a artiklan 3 kohdan c alakohdan vastaista se, että määriteltäessä jäsenvaltion lainsäädännön nojalla henkilölle maksettavan vanhuuseläkkeen määrää huomioon otetaan hänen puolisonsa saaman vanhuusetuuden määrä, jota suoritetaan toisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti vapaaehtoisen vakuutuksen tai jatkuvan valinnaisen vakuutuksen perusteella.

50. Pääasian oikeudenkäynnissä esitetyt väitteet liittyivät olennaisesti yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 151/87, Bakker, antamaan tuomioon. [27]

51. Kyseisessä tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, ettei belgialainen lainsäädäntö [28] muodostanut asetuksen N:o 1408/71, sellaisena kuin se oli muutettuna asetuksella N:o 2001/83, 12 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua "vähentämissäännöstä". [29] [30] Yhteisöjen tuomioistuin katsoi näet, että kyseisessä säännöksessä tarkoitettuja päällekkäisyyden estäviä säännöksiä sovelletaan ainoastaan tapauksissa, joissa sama henkilö saa useita etuuksia. [31] Belgian lainsäädäntö "koskee kuitenkin erilaista tilannetta — — ei sovelleta tilanteessa, jossa sama henkilö saa useita päällekkäisiä suorituksia, vaan tilanteissa, joissa vanhuuseläke tai jälkeenjääneen eläke suoritetaan kahdelle eri henkilölle". [32]

25 — Asia 126/80, Salonia, tuomio 16.6.1981 (Kok. 1981, s. 1563, 8 kohta; Kok. Ep. VI, s. 133).

26 — Ks. erityisesti 9—10.8 kohta.

27 — Asia 151/87, tuomio 20.4.1988 (Kok. 1988, s. 2009).

28 — Kysymyksessä olivat samoin kuninkaan päätöksen nro 50 10 §:n 1 ja 4 momentti.

29 — Vähentämissäännöksiä kutsutaan myös päällekkäisyyden estäviksi säännöksiksi.

30 — Tuomion 15 kohta.

31 — Tuomion 12 kohta.

32 — Tuomion 14 kohta.

52. Esillä olevassa asiassa kysymyksessä on nimenomaan tilanne, jossa eläke tai vanhuusetuudet suoritetaan kahdelle eri henkilölle, eli Engelbrechtille ja hänen puolisolleen.

53. Siten on tutkittava, onko edellä mainittu asia Bakker huomion ottaen muutetun asetuksen N:o 1408/71 46 a artiklan 3 kohdan c alakohtaa sovellettava tilanteeseen, jossa kaksi eri henkilöä saavat useita päällekkäisiä suorituksia.

54. Tältä osin on ensiksi määriteltävä edellä mainitun asetuksen 12 artiklan 2 kohdan soveltamisala.

55. Katson kahdesta syystä, että muutetun asetuksen N:o 1408/71 12 artiklan 2 kohdan "vähentämissäännöksen" käsite on identtinen asetuksen N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 2001/83, 12 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun säännöksen kanssa.

56. Ensiksi asetuksella N:o 1248/92 muutettiin 12 artiklan 2 kohtaa poistamalla siitä toinen virke ja toteamalla, että periaatteessa jäsenvaltion päällekkäisyyden estäviä säännöksiä voidaan soveltaa sosiaaliturvaetuuksien edunsaajiin, "jollei tässä asetuksessa toisin säädetä". Tältä osin asetuksella N:o 1248/92 lisättiin III osaston 3 lukuun, otsikoltaan "Vanhuus ja kuolema (eläkkeet)", 46 a artikla, 46 b artikla ja 46 c artikla. Näissä määritellään kansallisten päällekkäisyyden estävien säännösten soveltamisedellytykset työkyvyttömyys-, vanhuus- ja jälkeenjääneen etuuksiin. Siten asetuksella N:o 1248/92 asetukseen N:o 1408/71 tehdyillä muutoksilla, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 2001/83, ainoastaan täsmennetään etuuksien päällekkäisyyden estävien kansallisten säännösten soveltamisedellytysten rajat eläkkeen laskemisessa.[33] Muutokset eivät siten ole vaikuttaneet 12 artiklan 2 kohdan periaatteeseen[34] eikä kyseisessä säännöksessä tarkoitetun "vähentämissäännöksen"[35] käsitteeseen.

57. Toiseksi asetuksella N:o 1248/92 tehdyt muutokset eivät mielestäni muuta yhteisöjen tuomioistuimen edellä asiassa Bakker tekemää ratkaisua.

58. Tämä ratkaisu perustui asetuksen N:o 1408/71, sellaisena kuin se oli muutettuna asetuksella N:o 2001/83, 12 artiklan 2 kohdan sanamuotoon sekä päämäärään. Sanamuodon osalta yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että kyseisen säännöksen ensimmäisessä virkkeessä viitattiin sosiaaliturvaetuuksien "edunsaajaan" ja että toisessa virkkeessä viitattiin tapaukseen, jossa

33 — Asia C-366/96, Cordelle, tuomio 12.2.1998 (Kok. 1998, s. I-583, 12 kohta).

34 — Ibidem.

35 — Asia C-143/97, Conti, tuomio 22.10.1998 (Kok. 1998, s. I-6365, 19 kohta).

se, "jonka etua asia koskee", saa samanlaisia etuuksia.[36] Yhteisöjen tuomioistuin katsoi tästä "edunsaajan" ja "sen, jonka etua asia koskee" käsitteiden käytöstä yksikössä, että 12 artiklan 2 kohdan vähentämissäännökset koskevat vain tapauksia, joissa sama henkilö saa useita suorituksia.[37] Kyseisen 12 artiklan 2 kohdan päämäärän osalta yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että se on "vastapainoa eduille, joita yhteisön oikeudessa taataan työntekijöille saattaen ne asemaan, jossa ne voivat vedota usean jäsenvaltion sosiaaliturvalainsäädännön yhtäaikaiseen soveltamiseen. Tämän 12 a artiklan tarkoituksena on näet estää se, että työntekijä voisi saada tästä useiden lainsäädäntöjen samanaikaisesta soveltamisesta sekä kansallisen lainsäädännön että yhteisön oikeuden mukaan perusteettomina pidettäviä etuja."[38]

59. Katson, että tätä arviointia on sovellettava myös muutetun asetuksen N:o 1408/71 12 artiklan 2 kohtaan. Vaikka asetuksella N:o 1248/92 poistettiin kyseisen säännöksen toinen virke, ensimmäisessä virkkeessä viitataan yhä sosiaaliturvaetuuksien "edunsaajaan". Toisaalta edellä on todettu,[39] että asetuksella N:o 1248/92 tehdyt muutokset eivät kyseenalaista 12 artiklan 2 kohdan periaatetta. Tällä periaatteella on muutetussa asetuksessa N:o 1408/71 identtinen tavoite sen tavoitteen kanssa, johon asetuksessa N:o 1408/71, sellaisena kuin se oli muutettuna asetuksella N:o 2001/83, pyrittiin.

60. Katson siten, että muutetun asetuksen N:o 1408/71 12 artiklan 2 kohdan päällekkäisyyden estävät säännökset soveltuvat vain tapauksiin, joissa yksi ja sama henkilö saa useita sosiaaliturvaetuuksia.

61. Näissä olosuhteissa katson, ettei muutetun asetuksen N:o 1408/71 46 a artiklan 3 kohdan c alakohtaa ole sovellettava, kun kysymyksessä on kahden eri henkilön useiden suoritusten päällekkäisyys.

62. Siltä osin kuin edellä mainitussa artiklassa määritellään kansallisten päällekkäisyyden estävien säännösten soveltamisedellytykset työkyvyttömyys-, vanhuus- ja jälkeenjääneen etuuksien osalta, se rajoittaa muutetun asetuksen N:o 1408/71 12 artiklan 2 kohdan periaatetta päällekkäisyyden estävien säännösten soveltamisesta. Siten sillä ei voi olla laajempi soveltamisala kuin periaatteella, josta siinä tehdään poikkeus.

63. Sitä paitsi olen samaa mieltä ONP:n kanssa siitä, että 46 a artiklan 2 kohdan käsite "erilaisten etuuksien päällekkäisyydestä" ei sovellu eri etuuksien päällekkäisyyteen kahden eri henkilön ollessa kysymyksessä. Asetuksen N:o 1248/92 21 perustelukappaleen mukaan tätä käsitettä on tulkittava "yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti". Tämän oikeuskäytännön mukaan kysy-

36 — Tuomion 11 kohta.
37 — Tuomion 12 kohta.
38 — Tuomion 13 kohta.
39 — Esillä olevan ratkaisuehdotuksen 56 kohta.

myksessä on erilaisten etuuksien päällekkäisyys, kun yksi ja sama henkilö saa useita etuuksia, jotka on laskettu tai myönnetty eri henkilöiden täyttyneiden vakuutuskausien perusteella. [40]

64. Siten muutetun asetuksen N:o 1408/71 46 a artiklan 3 kohdan c alakohdan vastaista ei ole se, että määriteltäessä jäsenvaltion lainsäädännön nojalla tietylle henkilölle maksettavan vanhuuseläkkeen määrää, huomioon otetaan hänen puolisonsa saaman vanhuusetuuden määrä, jota puoliso saa toisen jäsenvaltion lainsäädännön nojalla vapaaehtoisen vakuutuksen tai jatkuvan valinnaisen vakuutuksen perusteella.

Toisen kysymyksen a alakohta

65. Ensi silmäyksellä toisen kysymyksen a alakohtaa ei ole helppo ymmärtää. Sen sisällön selvittämiseksi on viitattava muihin ennakkoratkaisukysymyksiin sekä ennakkoratkaisupyynnön perusteluihin.

66. Kahdessa muussa yhteisöjen tuomioistuimelle esittämässään kysymyksessä Arbeidshof te Antwerpen näyttää tarkastelevan kahta tilannetta.

67. Ensimmäisessä tapauksessa kyseinen tuomioistuin toteaa, että "kansallinen säännös — — jossa velvoitetaan vähentämään siirtotyöläisen — — eläkkeen — — ja katsoo, ettei tätä kansallista säännöstä ole mahdollista tulkita siten, että tulkinnalla voitaisiin poistaa — — epäedulliset seuraukset, jotka johtuvat *sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen puuttumisesta.*" [41] Kansallinen tuomioistuin jättäisi tällaisen säännöksen soveltamatta "epäedullisten seurausten välttämiseksi — — joita — — sosiaaliturvajärjestelmien *välisen yhteensovittamisen puuttumisesta* aiheutuu". [42] Tässä tapauksessa Engelbrechtin eläkkeen vähentäminen muodostaa siten esteen työntekijöiden vapaalle liikkuvuudelle, joka johtuu kansallisten sosiaaliturvajärjestelmien välisen yhteensovittamisen puuttumisesta. Yhteisön oikeuden nykytilassa se ei siten olisi perustamissopimuksen 48—51 artiklan vastainen.

68. Toisessa tapauksessa kansallinen tuomioistuin katsoo, että "tällaisen säännöksen — — *soveltaminen estää* työntekijöiden vapaata liikkuvuutta". [43] Se jättäisi tällaisen säännöksen soveltamatta "epäedullisten seurausten välttämiseksi

40 — Ks. asetuksen N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 2001/83, 12 artiklan 2 kohdan osalta asia 197/85, Stefanutti, tuomio 6.10.1987 (Kok. 1987, s. 3855). Kyseisessä asiassa Stefanutti sai yhtäältä työkyvyttömyyseläkettä, joka perustui yhdessä jäsenvaltiossa suoritettuun ammattiuraan, ja toisaalta jälkeenjääneen eläkettä, joka perustui hänen edesmenneen puolisonsa toisessa jäsenvaltiossa suorittamaan ammattiuraan. Mitä tulee muutetun asetuksen N:o 1408/71 46 a artiklaan, ks. asia C-98/94, Schmidt, tuomio 11.8.1995 (Kok. 1995, s. I-2559). Kyseisessä asiassa Schmidt sai yhtäältä eläkettä, joka perustui hänen yhdessä jäsenvaltiossa täyttyneisiin vakuutuskausiinsa ja toisaalta eläkettä — eronneena puolisona — hänen entisen puolisonsa toisessa jäsenvaltiossa täyttyneiden vakuutuskausien perusteella.

41 — Ensimmäinen kysymys (kursivointi tässä).

42 — Kolmas kysymys (kursivointi tässä).

43 — Ensimmäinen kysymys (kursivointi tässä).

— — joita (kyseisten säännösten) *soveltamisesta* aiheutuisi siirtotyöläisille".[44] Tällaisessa tapauksessa Engelbrechtin eläkkeen vähentäminen merkitsisi siten estettä työntekijöiden vapaalle liikkuvuudelle, mikä on kielletty perustamissopimuksen 48—51 artiklassa.

69. Arbeidshof te Antwerpen lisää ennakkoratkaisukysymyksen perusteluissa, että "voitaisiin katsoa, että 20.7.1990 annetun lain 3 §:n 1 ja 8 momentista aiheutuu — — seurauksia, joiden yhteisöjen tuomioistuin asiassa Van Munster antamansa tuomion 27 kohdassa — — on katsonut *estävän* työntekijöiden vapaata liikkuvuutta".[45]

70. Päättelen tästä, että Arbeidshof te Antwerpen pyrkii toisen kysymyksensä a alakohdassa selvittämään pääasian osalta sen, merkitseekö 20.7.1990 annetun Belgian lain 3 §:n 1 ja 8 momentissa edellytetty eläkkeen vähentäminen Engelbrechtien puolisoiden kaltaisessa tilanteessa estettä työntekijöiden vapaalle liikkuvuudelle, vai johtuuko tällainen belgialaisessa ja alankomaalaisessa sosiaaliturvajärjestelmässä olevista eroista.

71. Kuten olen todennut,[46] tätä kysymystä on jo käsitelty edellä mainitussa yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Van Munster antamassa tuomiossa.[47] Kuitenkin ennakkoratkaisupyynnön perusteluista käy selkeästi ilmi,[48] että tästä tuomiosta huolimatta Arbeidshof te Antwerpenillä on edelleen joitakin vaikeuksia määritellä, merkitseekö riidanalaisen säännöksen soveltaminen Engelbrechtien puolisoiden kaltaiseen tilanteeseen estettä työntekijöiden vapaalle liikkuvuudelle vai ei. Katson, että tämän vaikeuden perustana voisi olla se seikka, että edellä mainitussa asiassa Van Munster annetussa tuomiossa viitataan sekä "esteen" käsitteeseen[49] että "odottamattomiin ja perustamissopimuksen 48—51 artiklan tavoitteiden kanssa *epäyhdenmukaisiin* seurauksiin".[50] Siten kaiken epäselvyyden poistamiseksi tätä kysymystä on mielestäni tarpeellista käsitellä uudelleen.

72. Kuten tiedetään, muutetussa asetuksessa N:o 1408/71 ei säädetä yhteisestä sosiaaliturvajärjestelmästä työntekijöille ja heidän perheenjäsenilleen, jotka liikkuvat yhteisön sisällä.[51] Tällä alalla perustamissopimuksen 51 artiklassa määrätään jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen yhteensovittamisesta mutta ei niiden yhdenmukaistamisesta.[52] Siinä jätetään voimaan jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmien väliset erot, ja siten jäsenvaltioissa työskentelevien henkilöiden oikeuksien väliset erot. Perustamissopimuksen 51 artikla ei siten vaikuta eri jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjes-

44 — Kolmas kysymys (kursivointi tässä).

45 — Ennakkoratkaisupyynnön 15.1 kohta (kursivointi tässä).

46 — Esillä olevan ratkaisuehdotuksen 38 kohta.

47 — 21—35 kohta.

48 — Ks. erityisesti 14.5.1—14.5.4 kohta.

49 — Tuomion 27 kohta (ks. myös 33 ja 35 kohta).

50 — 30 kohta (kursivointi tässä). Ks. myös 31 ja 32 kohta.

51 — Asia 807/79, Gravina, tuomio 9.7.1980 (Kok. 1980, s. 2205, 7 kohta) ja asia 21/87, Borowitz, tuomio 5.7.1988 (Kok. 1988, s. 3715, 23 kohta).

52 — Asia 41/84, Pinna, tuomio 15.1.1986 (Kok. 1986, s. 1, 20 kohta; Kok. Ep. VIII, s. 369).

telmien sisältöä ja menettelyä koskeviin eroihin. [53]

73. Julkisasiamies Darmon muistutti edellä mainitussa asiassa Van Munster antamassaan ratkaisuehdotuksessa, [54] että kahdenlaiset kansalliset sosiaaliturvaa koskevat säädökset ovat perustamissopimuksen 48—51 artiklan vastaisia.

74. Ensiksi perustamissopimuksen 48—51 artiklan vastaisia ovat sosiaaliturvaa koskevat säädökset, jotka sisältävät ilmeistä tai peiteltyä kansalaisuuteen perustuvaa syrjintää. Yhteisöjen tuomioistuin on näet katsonut, että "jäsenvaltiot ovat edelleen toimivaltaisia määrittelemään sosiaaliturvajärjestelmään liittymistä koskevat oikeudelliset edellytykset ja velvoitteet — — kunhan tältä osin ei harjoiteta ilmeistä tai peiteltyä syrjintää kyseisen valtion ja muiden jäsenvaltioiden kansalaisten välillä — — ". [55]

75. Toiseksi kansallinen säädös, vaikka sitä sovellettaisiinkin erotuksetta kyseisen valtion ja muiden jäsenvaltioiden kansalaisiin, ei ole perustamissopimuksen 48—51 artiklan mukainen, jos sen seurauksena siirtotyöläisille ei myönnetä etua, josta paikallaan pysyvä työntekijä nauttii. Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että "perustamissopimuksen 48—51 artiklan tavoitetta ei itse asiassa saavutettaisi, jos käytettyään oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen työntekijöiden olisi menetettävä jäsenvaltion lainsäädännössä turvatut sosiaaliturvaedut; tällainen seuraus voisi saada yhteisön työntekijän luopumaan käyttämästä oikeuttaan ja rajoittaisi näin ollen tätä vapautta." [56] Tältä osin yhteisöjen tuomioistuimen tehtävä arviointi liittyy sen määrittelemiseen, onko kansallinen lainsäädäntö omiaan asettamaan siirtotyöläiset huonompaan asemaan sosiaaliturvan alalla verrattuna työntekijöihin, jotka ovat työskennelleet vain yhdessä ainoassa jäsenvaltiossa. [57]

76. Esillä olevassa asiassa on selvää, että Belgian lainsäädäntö — siltä osin kuin siinä säädetään eläkeoikeudesta perheelliseen sovellettavan prosenttiosuuden perusteella laskettuna tilanteessa, jossa työntekijän puoliso on lopettanut kaiken ammatillisen toiminnan, eikä saa mitään eläkettä tai sitä vastaavaa etuutta, mutta siinä sovelletaan perheettömään sovellettavan prosenttiosuuden perusteella laskettua eläkettä, kun työntekijän puoliso saa tällaista eläkettä tai etuutta — ei sisällä mitään ilmeistä tai peiteltyä kansalaisuuteen perustuvaa syrjintää. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi edellä mainitussa asiassa Van Munster antamassaan tuomiossa, että riidanalaista belgialaista säädöstä sovelletaan erotuksetta kyseisen valtion ja muiden jäsenvaltioiden kansalaisiin. Sen ei voida siten katsoa merkitsevän estettä työntekijöiden vapaalle liikkuvuudelle. [58]

53 — Asia C-227/89, Rönfeldt, tuomio 7.2.1991 (Kok. 1991, s. I-323, 12 kohta).

54 — 28.6.1994 annettu ratkaisuehdotus, 16—18 kohta.

55 — Asia C-12/93, Drake, tuomio 20.9.1994 (Kok. 1994, s. I-4337, 26 kohta). Ks. myös asia C-320/95, Ferreiro Alvite, tuomio 25.2.1999 (Kok. 1999, s. I-951, 23 kohta).

56 — Asia C-349/87, Paraschi, tuomio 4.10.1991 (Kok. 1991, s. I-4501, 22 kohta). Ks. myös asia C-10/90, Masgio, tuomio 7.3.1991 (Kok. 1991, s. I-1119, 18 kohta) ja asia C-443/93, Vougioukas, tuomio 22.11.1995 (Kok. 1995, s. I-4033, 39 kohta).

57 — Ks. edellinen alaviite, asia Masgio, 19—23 kohta; asia Paraschi, 24 ja 25 kohta sekä asia Vougioukas, 41 kohta. Ks. myös asia C-360/97, Nijhuis, tuomio 20.4.1999 (Kok. 1999, s. I-1919, 31 kohta).

58 — Tuomion 19 kohta.

77. Siten on tutkittava, estääkö riidanalainen säännös siirtotyöläistä saamasta sellaista sosiaaliturvaetuutta, josta paikallaan pysyvä työntekijä nauttii.

78. Tältä osin on kiistämätöntä, että Engelbrecht, joka on käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, on huonommassa asemassa kuin työntekijä, joka vastaa myös työssäkäymättömästä, "huollettavana olevasta" puolisostaan ja joka on harjoittanut ammatillista toimintaa vain Belgiassa. Kun Engelbrecht menettää oikeutensa eläkkeeseen perheelliseen sovellettavan prosenttiosuuden perusteella laskettuna, viimeksi mainitun työntekijän eläkettä ei uhkaa mikään vähennys.

79. Kuitenkaan tämä toteamus ei välttämättä merkitse sitä, että belgialainen lainsäädäntö olisi perustamissopimuksen 48—51 artiklan vastainen.

80. Selitän kantani jäljempänä.

81. Oletetaan, että Engelbrecht on ollut palkattuna työntekijänä Belgiassa ja Ranskassa. Belgian lainsäädännön lailla Ranskan oikeudessa eläkkeellä olevalle työntekijälle myönnetään eläkkeen korotus "huollettavana" olevasta puolisosta.[59] Eläkeiässä Engelbrecht olisi siten saanut ensiksi mainitussa valtiossa eläkettä perheelliseen sovellettavan prosenttiosuuden perusteella laskettuna ja toisessa valtiossa korotetun eläkkeen. Kun hänen puolisonsa olisi täyttänyt 65 vuotta, puoliso ei olisi saanut mitään omaa eläkettä. Siten Engelbrechtin belgialainen eläke olisi pysytetty perheelliseen sovellettavan prosenttiosuuden perusteella laskettuna eläkkeenä.

82. Oletetaan seuraavaksi, että Engelbrecht on harjoittanut ammattitoimintaa Belgiassa ja Irlannissa. Irlannin oikeudessa eläkkeellä olevalle työntekijälle myönnetään eläke viikoittaisella korotuksella, jos hänen puolisonsa ei ole harjoittanut voittoa tuottavaa toimintaa eikä tällä puolisolla ole omia tuloja.[60] Eläkeiässä Engelbrecht saisi siten ensiksi mainitussa valtiossa eläkettä perheelliseen sovellettavan prosenttiosuuden perusteella laskettuna ja toisessa valtiossa lakisääteisellä lisällä korotetun eläkkeen. Kun hänen puolisonsa olisi täyttänyt 65 vuotta, puoliso ei olisi saanut mitään eläkettä tai vastaavaa etuutta, siten että Engelbrechtin belgialaista eläkettä ei olisi vähennetty.

83. Oletetaan lopuksi, että Engelbrechtien puolisoiden alankomaalainen eläke olisi laskettu AOW:n nojalla, sellaisena kuin se oli voimassa ennen 1.4.1985. Tällaisessa tapauksessa Engelbrecht olisi saanut Belgiassa eläkettä perheelliseen sovellettavan prosenttiosuuden perusteella laskettuna ja Alankomaissa vanhuuseläkettä, joka on 100 prosenttia vähimmäisnettopalkasta. Koska hänen puolisollaan ei olisi omaa oikeutta eläkkeeseen, Engelbrecht olisi säilyttänyt belgialaisen eläkkeensä perheelliseen sovellettavan prosenttiosuuden perusteella laskettuna eläkkeenä.

59 — Code de la sécurité sociale, pykälät L. 351-13 ja R. 351-31.

60 — Social Welfare (Consolidation) Act 1993 for social insurance, Section 87, ja Social Welfare (Consolidation) Act 1993 for social assistance, Section 137.

84. Näistä esimerkeistä käy ilmi, ettei belgialaisessa lainsäädännössä sovelleta erilaista kohtelua paikallaan pysyneiden työntekijöiden ja vapaata liikkumisoikeuttaan käyttäneiden työntekijöiden välillä. Se ei estä siirtotyöläistä nauttimasta sosiaaliturvaetuudesta, josta ainoastaan paikallaan pysyvä työntekijä nauttii. On totta, että Belgian lainsäädännön mukainen eläkkeen vähentäminen koskee ainoastaan niitä työntekijöitä, jotka ovat käyttäneet oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen. Kuitenkaan tätä vähentämistä ei tehdä kyseisen oikeuden käyttämisen vuoksi vaan sen vuoksi, että siirtotyöläinen ja hänen työssä käymätön puolisonsa kuuluvat samanaikaisesti sekä Belgian että Alankomaiden eläkelainsäädännön soveltamisalaan.

85. Toisin sanoen katson, että Engelbrechtin eläkkeen vähentäminen johtuu perustavista eroista belgialaisen ja alankomaalaisen sosiaaliturvajärjestelmän välillä. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä mainitussa asiassa Van Munster antamassaan tuomiossa, "nämä erot johtuvat siitä, että toisessa eläkejärjestelmässä säädetään korkeammasta eläkkeestä sellaisille työntekijöille, joiden puoliso ei saa eläkettä tai vastaavaa etuutta, koska tällainen eläke tai etuus lisää puolisoiden kokonaistuloja — — kun taas toisessa järjestelmässä vastaavanlaisessa tilanteessa kumpikin puoliso saa eläkeiässä eläkkeen — — joka on samansuuruinen, ilman että puolisoiden kokonaistulot lisääntyisivät tämän vuoksi". [61]

61 — Tuomion 31 kohta.

86. Katson siten, että 20.7.1990 annetun Belgian lain 3 §:n 1 ja 8 momentissa tehty eläkkeen vähentäminen pääasiassa kysymyksessä olevan kaltaisessa tilanteessa ei merkitse estettä työntekijöiden vapaalle liikkuvuudelle vaan johtuu belgialaisen ja alankomaalaisen sosiaaliturvajärjestelmän välisistä eroista.

Muut kysymykset

87. Edellinen ratkaisu huomioon ottaen muut kysymykset — jotka on syytä tutkia yhdessä — voidaan muotoilla seuraavasti: "Onko kansallisen tuomioistuimen, jonka on kansallisen oikeutensa säännöksen soveltamiseksi määriteltävä toisen valtion lainsäädännön nojalla myönnettyä sosiaaliturvaetuutta ja joka toteaa, ettei sen omaa lainsäädäntöä voida tulkita perustamissopimuksen 48—51 artiklan tavoitteiden valossa siirtotyöläiselle kansallisten sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen puuttumisesta aiheutuvien epäedullisten seurausten välttämiseksi, jätettävä soveltamatta omaa kansallista lainsäädäntöään?"

88. Ensi kädeltä on sivuutettava kysymys siitä, voidaanko Belgian lainsäädäntöä tulkita perustamissopimuksen 48—51 artiklan tavoitteiden mukaisesti.

89. Engelbrecht on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle, että tällainen tulkinta on mahdollinen. Kieltäytyessään määrittämästä Engelbrechtin puolison alankomaalaista vanhuuseläkettä eläkettä "vastaavaksi etuudeksi", Arbeidsrechtbank te Turnhout olisi näyttänyt toteen, että Belgian lainsäädäntöä voitiin tulkita sellaisella tavalla, että vältetään se, että siirtotyöläinen estyy käyttämästä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen.

90. Omalta osaltaan ONP muistuttaa, että Belgian Cour de cassationin oikeuskäytännön mukaan AOW:n nojalla myönnettyä vanhuuseläkettä oli pidettävä eläkettä "vastaavana etuutena". Sen vuoksi tällaisen luokittelun tekemättä jättäminen Engelbrechtin puolison eläkkeen osalta merkitsee Belgian lainsäädännön tulkintaa contra legem. Kuitenkaan tulkintamenetelmä, jossa pyritään yhteisön oikeuden mukaiseen tulkintaan, ei voi pakottaa kansallista tuomioistuinta tulkitsemaan omaa lainsäädäntöään contra legem. [62]

91. Yhteisöjen tuomioistuin ei voi selvästikään tutkia tätä kysymystä. Se kuuluu Belgian oikeuden tulkintaan ja jää siten yhteisöjen tuomioistuimen toimivallan ulkopuolelle. [63] On lähdettävä siitä oletuksesta — jota kansallinen tuomioistuin nimenomaisesti tarkoittaa — jonka mukaan riidanalaista lainsäädäntöä ei voida tulkita perustamissopimuksen 48—51 artiklan tavoitteiden valossa.

92. Onko kansallisen tuomioistuimen näissä olosuhteissa jätettävä oma kansallinen lainsäädäntönsä soveltamatta?

93. Myöntävä vastaus olisi oikeudenmukainen.

94. Engelbrechtin belgialaisen eläkkeen vähentäminen ilman hänen puolisolleen suoritettua todellista vastiketta merkitsee vaikeasti hyväksyttävää epäoikeudenmukaisuutta. Se on sitä etenkin, kun Belgian ja Alankomaiden lainsäädännön eroista johtuvat vahingolliset seuraukset ovat hyvin toimivaltaisten viranomaisten tiedossa. Oikeudenkäyntiasiakirjoista käy siten ilmi, että lokakuusta 1984 lähtien belgialaiset ja alankomaalaiset sosiaaliturvalaitokset olivat tutkineet AOW:n uudistamisen vaikutuksia belgialaiseen lainsäädäntöön. [64] Tässä yhteydessä ne olivat jo todenneet, että jos Alankomaiden lainsäädännön nojalla työssä käymättömälle puolisolle myönnetään oma eläke, tämä estää eläkkeellä olevan työntekijän belgialaisen eläkkeen pysyttämisen perheelliseen sovellettavan prosenttiosuuden perusteella laskettavana eläkkeenä. [65] Näitä seurauksia on korostettu lisäksi edellä mainituissa asioissa Bakker [66] ja Van Munster annetuissa tuomioissa.

62 — ONP vetoaa julkisasiamies Van Gervenin ratkaisuehdotukseen asiassa C-262/88, Barber, tuomio 17.5.1990 (Kok. 1990, s. I-1889, 50 kohta; Kok. Ep X, s. 425). Belgian ja Alankomaiden hallitukset sekä komissio ovat myös tätä mieltä.

63 — Ks. erityisesti asia C-57/93, Vroege, tuomio 28.9.1994 (Kok. 1994, s. I-4541, 34 kohta) ja asia C-128/93, Fischer, tuomio 28.9.1994 (Kok. 1994, s. I-4583, 42 kohta).

64 — ONP:n huomautusten II.B.20 ja II.D.37 ja 38 kohta.

65 — Ibidem, II.B.20 kohdan c alakohta ja II.D.38 kohta.

66 — Ks. julkisasiamies Darmonin ratkaisuehdotus edellä mainitussa asiassa Bakker, 15—33 kohta.

95. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö ei kuitenkaan mahdollista tällaista vastausta.

96. Yhteisöjen tuomioistuin on vakiintuneesti katsonut, että niin kauan kuin sosiaaliturvaa koskevia lainsäädäntöjä ei ole yhdenmukaistettu, jäsenvaltiot ovat edelleenkin toimivaltaisia määrittelemään ne edellytykset, joita vaaditaan sosiaaliturvaetuuksien myöntämiseksi, kunhan säädetyt edellytykset eivät merkitse yhteisön muiden jäsenvaltioiden työntekijöiden ilmeistä tai peiteltyä syrjintää. [67] On myös selvää, että perustamissopimuksen 48 artiklaa ei sovelleta mahdolliseen erilaiseen kohteluun, joka voi aiheutua jäsenvaltiosta toiseen eri jäsenvaltioiden lainsäädännöissä olevista eroista, jos eroavaisuudet vaikuttavat jokaiseen niiden soveltamisalaan kuuluvaan henkilöön objektiivisten, kansalaisuudesta riippumattomien arviointiperusteiden nojalla. [68]

97. Toisaalta yhteisöjen tuomioistuin on katsonut asiassa Simmenthal antamastaan tuomiosta lähtien, [69] että jokainen kansallinen tuomioistuin on toimivaltansa rajoissa velvollinen soveltamaan yhteisön oikeutta kokonaisuudessaan ja suojaamaan yhteisön oikeuden yksityisille oikeussubjekteille perustamia oikeuksia ja jättämään tarvittaessa soveltamatta kaikki sellaiset kansallisen lain säännökset, jotka ovat mahdollisesti ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa. [70] Kuitenkin tämä periaate soveltuu ainoastaan tilanteeseen, jossa kansallisen tuomioistuimen arvioitavana on kansallisen oikeuden säännös, joka *itsessään* on yhteisön oikeuden kanssa ristiriidassa.

98. Onko siten tätä periaatetta sovellettava myös pääasiassa kysymyksessä olevan kaltaiseen tilanteeseen?

99. Mielestäni ei.

100. Kuten Alankomaiden ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset ovat korostaneet, tällainen ratkaisu olisi ensinnäkin vaikea yhteensovittaa oikeusvarmuuden periaatteen kanssa.

101. Se merkitsisi näet sitä, että kansalliset tuomioistuimet voisivat jättää soveltamatta sinänsä yhteisön oikeuden mukaisen kansallisen oikeuden säännöksen pelkästään sillä perusteella, että sen soveltaminen, yhdessä toisen jäsenvaltion lainsäädännön soveltamisen kanssa, aiheuttaa seurauksia, jotka eivät ole perustamissopimuksen päämäärien mukaisia. Toisin sanoen tällainen ratkaisu alistaisi jäsenvaltion lainsäädännön — joka on yhteisön oikeuden mukainen — soveltamisen toisen jäsen-

67 — Ks. esimerkiksi asia C-20/96, Snares, tuomio 4.11.1997 (Kok. 1997, s. I-6057, 45 kohta).

68 — Asia 1/78, Kenny, tuomio 28.6.1978 (Kok. 1978, s. 1489, 18 kohta; Kok. Ep. IV, s. 137).

69 — Asia 106/77, Simmenthal, tuomio 9.3.1978 (Kok. 1978, s. 629, 21 kohta; Kok. Ep. IV, s. 73).

70 — Ks. myös yhdistetyt asiat C-13/91 ja C-113/91, Debus, tuomio 4.6.1992 (Kok. 1992, s. I-3617, 32 kohta); yhdistetyt asiat C-228/90—C-234/90, C-339/90 ja C-353/90, Simba ym., tuomio 9.6.1992 (Kok. 1992, s. I-3713, 27 kohta) sekä yhdistetyt asiat C-10/97—C-22/97, IN.CO.GE.'90 ym., tuomio 22.10.1998 (Kok. 1998, s. I-6307, 20 kohta).

valtion lainsäädännön — myös yhteisön oikeuden mukaiseen — sisältöön.

102. Tästä aiheutuisi sekä toimivaltaisille viranomaisille että oikeussubjekteille merkittäviä vaikeuksia määritellä ne täsmälliset olosuhteet, joissa niiden sosiaaliturvalainsäädäntöä on sovellettava. Tällaiset vaikeudet ovat vielä suurempia, kun siirtotyöläisen asemaan voidaan soveltaa, toisin kuin esillä olevassa asiassa kahden jäsenvaltion lainsäädäntöä, kolmen tai useamman eri jäsenvaltion lainsäädäntöä. [71]

103. Toiseksi, jos yhteisöjen tuomioistuin ulottaisi edellä mainitusta asiasta Simmenthal ilmi käyvän oikeuskäytännön pääasiassa kysymyksessä olevan kaltaiseen tilanteeseen, kansallisille tuomioistuimille uskottaisiin kansallisten sosiaaliturvajärjestelmien paremman yhteensovittamisen varmistamiseen liittyvä vaikea tehtävä. Ja niillä olisi ainoana yhteensovittamiskeinona velvoite olla soveltamatta kansallisen oikeutensa säännöstä.

104. Kiistatta eri sosiaaliturvajärjestelmissä olevat erot, jotka ovat omiaan estämään siirtotyöläistä harjoittamasta oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, on poistettava. Siirtotyöläisten vapaa liikkuvuus "kuuluu yhteisön perusperiaatteisiin". [72] Tästä näkökulmasta perustamissopimuksen 51 artiklan tarkoituksena on edistää "mahdollisimman täydellistä työntekijöiden vapaan liikkuvuuden käyttöönottamista — — ". [73] Ja edellä mainitun asian Van Munster sanamuodosta käy selkeästi ilmi, että kansallisten sosiaaliturvalainsäädäntöjen erovaisuuksien osalta ETY:n perustamissopimuksen 5 artiklaan perustuva yhteistyövelvoite velvoittaa jäsenvaltioiden toimivaltaisia viranomaisia toteuttamaan kaikki niiden käytössä olevat toimenpiteet, joilla varmistetaan perustamissopimuksen 48 artiklan tavoitteen toteutuminen. [74]

105. Kuitenkaan en usko, että kansalliset tuomioistuimet ja periaate yhteisön oikeuden kanssa ristiriidassa olevan kansallisen säädöksen "soveltamatta jättämisestä" ovat tällaisia asianmukaisia viranomaisia ja asianmukaisia keinoja niiden vapaan liikkuvuuden esteiden poistamiseksi, joiden alkuperä johtuu eri kansallisissa sosiaaliturvasäädöksissä olevista eroista. Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittaminen edellyttää yleisesti kyseessä olevien säädösten laajaa tuntemusta ja kattavaa tarkastelua. Se edellyttää myös asianmukaista ratkaisua kohdattuihin vaikeuksiin siten, että kyseessä olevien järjestelmien ominaispiirteet otetaan huomioon.

106. Näissä olosuhteissa katson, että mikäli kysymyksessä ovat yhteisön oikeu-

71 — Riittävää on kuvitella asian kannalta merkityksellisten säädösten soveltamisedellytysten määrittämiseen liittyvät vaikeudet, jos Engelbrecht olisi työskennellyt Belgiassa, Ranskassa, Irlannissa ja Alankomaissa.

72 — Asia 284/84, Spruyt, tuomio 25.2.1986 (Kok. 1986, s. 685, 18 kohta).

73 — Asia 254/84, De Jong, tuomio 25.2.1986 (Kok. 1986, s. 671, 14 kohta) ja asia C-293/88, Winter-Lutzins, tuomio 2.5.1990 (Kok. 1990. s. I-1623, 13 kohta).

74 — Tuomion 32 kohta.

den mukaisissa kansallisissa sosiaaliturvalainsäädännöissä olevat erot, kansalliselle tuomioistuimelle voidaan asettaa ainoastaan velvoite tulkita kansallista lainsäädäntöään perustamissopimuksen 48—51 artiklan tavoitteiden valossa ja välttää mahdollisuuksien mukaan se, että sen tulkinta voi saada siirtotyöläisen todellisuudessa olemaan käyttämättä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen. Tämä velvoite, joka käy ilmi edellä mainitusta asiasta Van Munster, on vahvistettava. Kuitenkin jos tällainen tulkinta ei ole mahdollinen, katson ettei kansallisen tuomioistuimen ole jätettävä omaa lainsäädäntöään soveltamatta.

107. Päätän tämän kohdan käsittelyn toteamalla vielä, että pääasiaan liittyvien vaikeuksien selvittämiseksi on olemassa muita keinoja.

108. Siten muutetun asetuksen N:o 1408/71 89 artiklan perusteella yhteisön lainsäätäjä voi lisätä kyseisen asetuksen liitteeseen VI säännöksen, jossa vahvistetaan siirtotyöläisiin, joilla on työssä käymätön puoliso "huollettavanaan", sovellettavan Belgian ja Alankomaiden lainsäädännön erityiset soveltamisedellytykset.

109. Vastaavasti siirtotyöläisten sosiaaliturvan hallintokomitea on toimivaltainen käsittelemään tätä ongelmaa. Muutetun asetuksen N:o 1408/71 81 artiklan mukaan kyseinen komitea on toimivaltainen käsittelemään sekä "kaikkia hallinnollisia kysymyksiä ja tulkintakysymyksiä, jotka johtuvat tämän asetuksen — — säännöksistä" että "tekemään ehdotuksia — — komissiolle — — tämän asetuksen — — uudistamiseksi."

110. Katson siten, että Arbeidshof te Antwerpenille on vastattava, että kansallinen tuomioistuin, jonka on kansallisen oikeutensa säännöksen soveltamiseksi luokiteltava toisen jäsenvaltion lainsäädäntöjärjestelmän nojalla myönnettyä sosiaaliturvaetuutta ja joka toteaa, ettei sen omaa lainsäädäntöä voida tulkita perustamissopimuksen 48—51 artiklan tavoitteiden valossa eri kansallisten sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen puuttumisesta siirtotyöläiselle aiheutuvien haitallisten seurausten välttämiseksi, ei voi jättää soveltamatta omaa kansallista lainsäädäntöään.

Ratkaisuehdotus

111. Edeltävän perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin katsoo seuraavaa:

1) Sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 46 a artiklan 3 kohdan c alakohdan, sellaisena kuin tämä asetus on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.6.1983 annetulla neuvoston asetuksella N:o 2001/83 ja viimeksi muutettuna 30.4.1992 annetulla neuvoston asetuksella N:o 1248/92, vastaista ei ole se, että määriteltäessä jäsenvaltion lainsäädännön nojalla tietylle henkilölle maksettavan vanhuuseläkkeen määrää, huomioon otetaan hänen puolisonsa saaman vanhuusetuuden määrä, jota puoliso saa toisen jäsenvaltion lainsäädännön nojalla vapaaehtoisen vakuutuksen tai jatkuvan valinnaisen vakuutuksen perusteella.

2) 20.7.1990 annetun Belgian lain 3 §:n 1 ja 8 momentissa tehty eläkkeen vähentäminen pääasiassa kysymyksessä olevan kaltaisessa tilanteessa ei merkitse estettä työntekijöiden vapaalle liikkuvuudelle vaan johtuu belgialaisen ja alankomaalaisen sosiaaliturvajärjestelmän eroista.

3) Kansallinen tuomioistuin, jonka on kansallisen oikeutensa säännöksen soveltamiseksi luokiteltava toisen jäsenvaltion lainsäädäntöjärjestelmän nojalla myönnettyä sosiaaliturvaetuutta ja joka toteaa, ettei sen omaa lain-

säädäntöä voida tulkita EY:n perustamissopimuksen 48 ja 49 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 39 ja EY 40 artikla), EY:n perustamissopimuksen 50 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 41 artikla) ja EY:n perustamissopimuksen 51 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 42 artikla) tavoitteiden valossa eri kansallisten sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen puuttumisesta siirtotyöläiselle aiheutuvien haitallisten seurausten välttämiseksi, ei voi jättää soveltamatta omaa kansallista lainsäädäntöään.